

LAUKU SAIMNIECĪBU ZEMES PLATĪBAS UN TO VIDĒJIE LIELUMI AVERAGE SIZES OF FARM LAND AREAS

A. Jankava, A. Palabinska
LLU Zemes ierīcības katedra
Department of Land Use Planning, LLU

Abstract. It is efficient to determine the status of farms, their number and area separately from the number and area of landed properties for the characterization of the situation in agriculture and for the forecast of its development. The article analyzes the size of Latvia's landed properties which are owned by juridical persons and which are of agricultural significance according to the land area. It is recommended to calculate also the average estimated areas for a more complete characterization of the average areas of farms without the average arithmetical areas.

Key words: farms, landed properties, their number and areas.

1. Ievads

Raksturojot lauku saimniecību skaitu un vidējās platības, parasti līdz šim tiek izmantoti dati par tām zemes platībām, kas nodotas īpašumā vai pastāvīgā lietošanā lauksaimniecības mērķiem. Praktiski īpašumā nodotā platība var atbilst un var neatbilst lauku saimniecības zemes lietojuma platībai. Viena zemes īpašuma teritorijā var saimniekot viena, divas vai vairāk patstāvīgas saimniecības un otrādi - vienas saimniecības zemes lietojums var sastāvēt no viena, diviem vai vairāk zemes īpašumiem vai to daļām.

Tāpēc, raksturojot platības, vispirms būtu nepieciešams izšķirt divus terminus - "lauksaimniecības nozīmes zemes īpašums" un "lauku saimniecības zemes lietojums" jeb vienkārši "lauku saimniecība".

Ar terminu "lauksaimniecības nozīmes zemes īpašums" varētu apzīmēt juridiski noformētu zemes gabalu (vai gabalus), kas nodots īpašumā vai pastāvīgā lietošanā lauksaimniecības mērķiem ar tiesībām to izpirkt īpašumā. Ar terminu "lauku saimniecības zemes lietojums" varētu apzīmēt saimniecības teritoriju, t.i., zemes gabalu (vai gabalus), ko faktiski dotā saimniecība izmanto (A.Jankava, 1998).

Darba mērķis - izpētīt lauksaimniecības nozīmes zemes īpašumu sadalījumu pēc to kopplatības, lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) un mežu platību lielumiem Latvijā.

2. Materiāls un metodes

Darbā izmantoti Valsts zemes dienesta zemes kadastra centra dati par lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumiem un lietojumiem, speciālā literatūra. Datu apstrādē izmantotas abstrakti loģiskā, statistiski ekonomiskā un aprēķinu konstruktīvā metodes.

Raksturojot saimniecību vai zemes īpašumu vidējās platības valstī vai kādā administratīvā vienībā, par saimniecību vidējām zemes platībām parasti izmanto vidējās aritmētiskās kopplatības, LIZ, aramzemes vai meža platības, kuras aprēķina, dalot valsts vai administratīvās vienības saimniecību attiecīgo zemes platību summu ar saimniecību skaitu. Vidējās aritmētiskās platības nepilnīgi raksturo faktisko saimniecību sadalījumu pa to lieluma grupām. Lai to paskaidrotu, apskatīsim piemēru - 100 ha platībā 10 saimniecības var pastāvēt vairākos platību variantos:

- 1. variants - 10 saimniecības x 10 ha;
- 2. variants - 5 saimniecības x 19 ha + 5 saimniecības x 1 ha;
- 3. variants - 1 saimniecība x 91 ha + 9 saimniecības x 1 ha.

Visos 3 variantos vidējā aritmētiskā platība ir vienāda - 10 ha.

Lielākās saimniecībās iespējama efektīvāka gan zemes izmantošana, gan kapitālieguldījumu atmaksāšanās, tāpēc, mūsdiā, pilnīgāk saimniecību vidējos lielumus raksturo vidējās svērtās kopplatības, LIZ, aramzemes un mežu platības, kuras aprēķina pēc formulām:

1) grupētiem datiem

$$P_s = \frac{\sum P_{v1}P_{g1} + \dots + P_{vn}P_{gn}}{\sum P_{g1} + \dots + P_{gn}}, \quad (1)$$

2) negrupētiem datiem

$$P_s = \frac{\sum P_1^2 + \dots + P_n^2}{\sum P_1 + \dots + P_n}, \quad (2)$$

kur P_s - vidējās svērtās platības;

$P_{v1} \dots P_{vn}$ - grupas vidējā aritmētiskā saimniecības platība;

$P_{g1} \dots P_{gn}$ - grupas saimniecību platību summa;

$P_1 \dots P_n$ - saimniecību platības.

Dotajā piemērā vidējās svērtās platības 1., 2. un 3. variantā ir ļoti atšķirīgas: attiecīgi 10 ha, 18.1 ha un 82.9 ha.

3. Rezultāti

Vidējais lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumu lielums Latvijā uz 01.01.98. pēc kopplatības ir 14.3 ha, pēc LIZ – 8.3 ha un mežiem – 4.7 ha. Aprēķinot vidējās svērtās platības lauksaimniecības nozīmes zemes īpašumiem, konstatēts, ka Latvijā zemes īpašumu vidējā svērtā kopplatība ir 34.9 ha, LIZ – 18.5 ha un meži – 13.6 ha. Analizējot lauksaimniecības nozīmes zemes īpašumu platību struktūru, redzams, ka, palielinoties zemes īpašumu kopplatībai, samazinās LIZ īpatsvars un palielinās mežu īpatsvars (1. tab.).

Pastāv atšķirības lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumu platībās starp valsts rajoniem (1. att.). Vismazākie zemes īpašumi pēc kopplatības ir Daugavpils (vidējā aritmētiskā zemes īpašumu platība 10.2 ha), Ludzas (10.4 ha) un Rīgas (10.6 ha) rajonos. Vislielākā lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumu vidējā kopplatība ir Valmieras (26.4 ha), Valkas (24.7 ha), Cēsu (23.0 ha) un Saldus (23.0 ha) rajonos.

Lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumu platības Latvijā ir ļoti diferencētas (1. tab.). Visvairāk zemes īpašumu ir ar kopplatību no 10.1-20.0 ha, to aizņemtā platība arī gan pēc kopplatības, gan pēc LIZ sastāda vislielāko īpatsvaru (attiecīgi 23.1 % un 24.1 %).

Vairāk kā trešo daļu no visu zemes īpašumu skaita sastāda īpašumi ar kopplatību līdz 5.0 ha, bet to kopējā platība aizņem tikai 5.5 % no visas lauksaimniecības nozīmes zemes īpašumiem nodotās kopplatības. Toties zemes īpašumi, kas ir lielāki par 50 ha, no kopējā īpašumu skaita sastāda mazliet vairāk par 4 %, bet to aizņemtā kopplatība – 22.6 %.

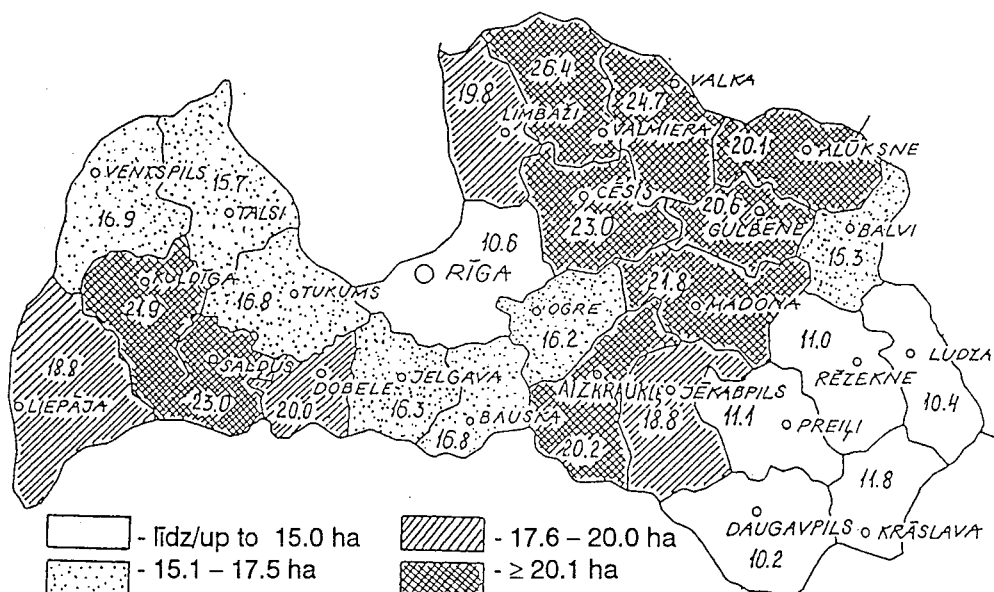
Sagrupējot lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumus pēc LIZ, redzams, ka 15 884 juridiski noformētajām zemnieku un piemājas saimniecībām nav nemaz LIZ (2. tab.). 87 652 zemnieku un piemājas saimniecībās, kas sastāda 39.5 % no visiem lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumiem, nav mežu (3. tab.).

No zemes īpašumu grupējumiem pēc to LIZ un meža platības (2. un 3. tab.) var secināt, ka:

1. tabula/Table 1

Lauksaimniecības nozīmes zemes īpašumu grupējums pēc to kopplatības Latvijā uz 01.01.1998.
Grouping of landed properties of agricultural significance according to their total area on 01.01.1998.

Grupu intervāli, ha Group intervals, ha	Zemes īpašumu skaits Number of holdings	Īpatsvars no kopējā skaita, % Percentage of the total number, %	Platība/Area							
			kopplatība/total area		LIZ/land used in agriculture			meži/forests		
			tūkst. ha thous. ha	īpatsvars no visas kopplatības, % percentage of the total area, %	tūkst. ha thous. ha	īpatsvars, % percentage		tūkst. ha thous. ha	īpatsvars, % percentage	
						no LIZ kopējās platības of the total area of land used in agriculture	6 no/from 4		no mežu kopējās platības of the total area of forests	9 no/from 4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
līdz/up to 1.0	23 196	10.9	11.2	0.4	7.5	0.4	66.9	0.6	0.1	5.4
1.1-2.0	13 501	6.4	21.4	0.7	15.6	0.9	72.9	2.7	0.3	12.8
2.1-5.0	37 052	17.5	132.0	4.4	99.1	5.6	75.0	23.6	2.4	17.8
5.1-10.0	41 632	19.7	306.8	10.1	200.7	11.3	65.4	77.5	7.8	25.3
10.1-20.0	48 113	22.7	700.9	23.1	425.3	24.1	60.7	213.6	21.5	30.5
20.1-30.0	22 332	10.5	540.3	17.8	303.9	17.2	56.2	188.2	19.0	34.8
30.1-50.0	16 482	7,8	633.8	20.9	348.9	19.7	55.0	229.6	23.1	36.2
50.1-100.0	8 684	4.1	570.6	18.8	302.8	17.1	53.1	218.4	22.0	38.3
100.1-200.1	788	0.4	97.3	3.2	53.1	3.0	54.5	34.2	3.4	35.2
200.1-500.1	55	0.0	14.4	0.5	10.0	0.6	69.5	2.4	0.2	16.9
> 500.0	6	0.0	3.4	0.1	1.3	0.1	38.8	1.9	0.2	55.1
Kopā/Together	211 841	100.0	3032.1	100.1	1768.1	100.0	58.3	992.7	100.0	32.7

1. att. Rajonu grupējums pēc fizisko personu zemes īpašumu vidējām kopplatībām.
Fig. 1. Grouping of districts according to the average total area of private farm holdings.

- palielinoties zemes īpašumu lielumam pēc LIZ platības, palielinās LIZ īpatsvars no 44.3 % otrajā grupā līdz 87.1 % pēdējā grupā un samazinās mežu īpatsvars no 96.7 % pirmajā grupā līdz 7.5 % pēdējā grupā (2. tab.);
- palielinoties zemes īpašumu lielumam pēc mežu platības, samazinās LIZ īpatsvars no 90.2 % pirmajā grupā līdz 0.0 % pēdējā grupā un palielinās mežu īpatsvars no 19.2 % otrajā grupā līdz 94.4 % pēdējā grupā (3. tab.).

Arī rajonu grupējumā pēc lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumu vidējām LIZ platībām vērojamas atšķirības starp valsts rajoniem (2. att.).

Zemes īpašumi ar vismazākajām LIZ platībām ir Rīgas (vidējā aritmētiskā zemes īpašuma LIZ platība 5.8 ha), Krāslavas (6.4 ha), Daugavpils (6.7 ha), Rēzeknes (6.7 ha) un Ludzas (6.8 ha) rajonos. Lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumi ar vislielākajām LIZ platībām ir izveidojušies Dobeles (16.0 ha), Saldus (14.8 ha), Jelgavas (14.1 ha) un Bauskas (13.0 ha) rajonos.

Analizējot rajonu sadalījumu pēc lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumu vidējām mežu platībām, redzams, ka arī šajā gadījumā vērojamas būtiskas atšķirības starp rajoniem (3. att.).

Lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumi ar vislielākajām mežu platībām ir izveidojušies Valmieras (vidējā aritmētiskā zemes īpašuma mežu platība 11.6 ha), Cēsu (11.5 ha), Valkas (10.3 ha), Madonas (9.6 ha), Alūksnes (9.6 ha) un Limbažu (9.4 ha) rajonos. Turpretim fizisko personu zemes īpašumi ar vismazākajām mežu platībām ir Jelgavas (1.2 ha), Daugavpils (2.4 ha), Dobeles (2.5 ha), Bauskas (2.7 ha), un Ludzas (2.7 ha) rajonos.

Salīdzināšanai vērtīgi atskatīties pagātnē, kāda lieluma saimniecības dominēja 20.-30. gadu Latvijā, jo daudzi zemes īpašumi šodien izveidojušies uz šo saimniecību bāzes. Kā redzams no 4. tabulā apkopotajiem rādītājiem, 1935. gadā Latvijā vislielāko īpatsvaru (59.7 %) no saimniecību kopskaita sastādīja mazās saimniecības ar platībām no 2 līdz 20 ha un vidējās saimniecības (25.1 %) ar platībām no 20 līdz 50 ha (J. Zuševics, 1994).

Analizējot dažāda lieluma lauku saimniecību skaita dinamiku ārzemēs, konstatēts, ka pēdējās desmitgadēs samazinājies saimniecību kopskaits un attiecīgi palielinājusies to vidējā platība. Pēc V. Pirksta un V. Rozenbergas [2] apkopotiem datiem, Zviedrijā no 1961. līdz 1989. gadam

2. tabula/Table 2

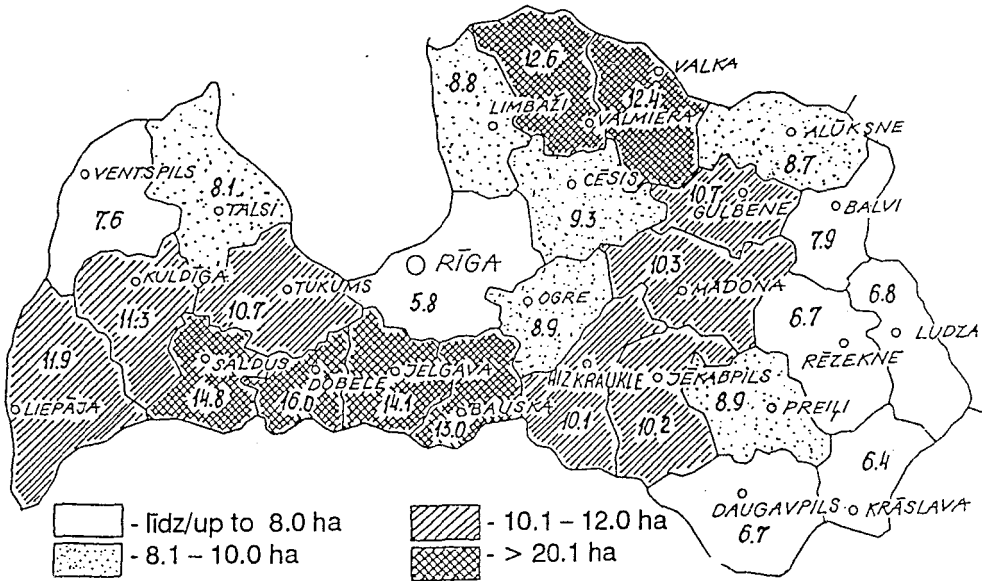
Latvijas lauksaimniecības nozīmes zemes īpašumu grupējums pēc lauksainiecībā izmantojamās zemes platības
Grouping of landed properties of agricultural significance according to their areas of land used in agriculture

LIZ intervāli, ha Intervals of land used in agriculture, ha	Saim- niecību skaits Number of farms and house holdings	Īpatsvars no kopējā skaita, % Percentage of the total number, %	Zemes platība/Land area							
			kopplatība/total area		LIZ/land used in agriculture			meži/forests		
			tūkst. ha thous. ha	īpatsvars no visas kopplatības, % percentage of the total area, %	tūkst. ha thous. ha	īpatsvars, % percentage		tūkst. ha thous. ha	īpatsvars, % percentage	
						no LIZ kopējās platības of the total area of land used in agriculture	6 no/from 4		no mežu kopējās platības of the total area of forests	9 no/from 4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
nav/no	15 884	7.1	121.6	3.8	0.0	0.0	0.0	105.4	10.1	86.7
0.1-5.0	98 550	44.4	490.0	15.5	217.2	11.8	44.3	214.9	20.7	43.8
5.1-10.0	46 878	21.1	602.2	19.0	341.6	18.6	56.7	200.8	19.3	33.3
10.1-20.0	39 419	17.7	899.5	28.4	556.4	30.2	61.8	265.6	25.6	29.5
20.1-50.0	19 004	8.6	841.0	26.6	556.9	30.3	66.2	219.7	21.1	26.1
50.1-100.0	2156	1.0	178.3	5.6	138.1	7.5	77.5	28.8	2.8	16.2
100.1-200.0	173	0.1	26.9	0.8	22.2	1.2	82.5	3.2	0.3	11.9
> 200.0	29	0.0	9.3	0.3	8.1	0.4	87.1	0.7	0.1	7.5
Kopā/Together	222 093	100.0	3168.8	100.0	1840.5	100.0	58.1	1039.1	100.0	32.8

3. tabula/Table 3

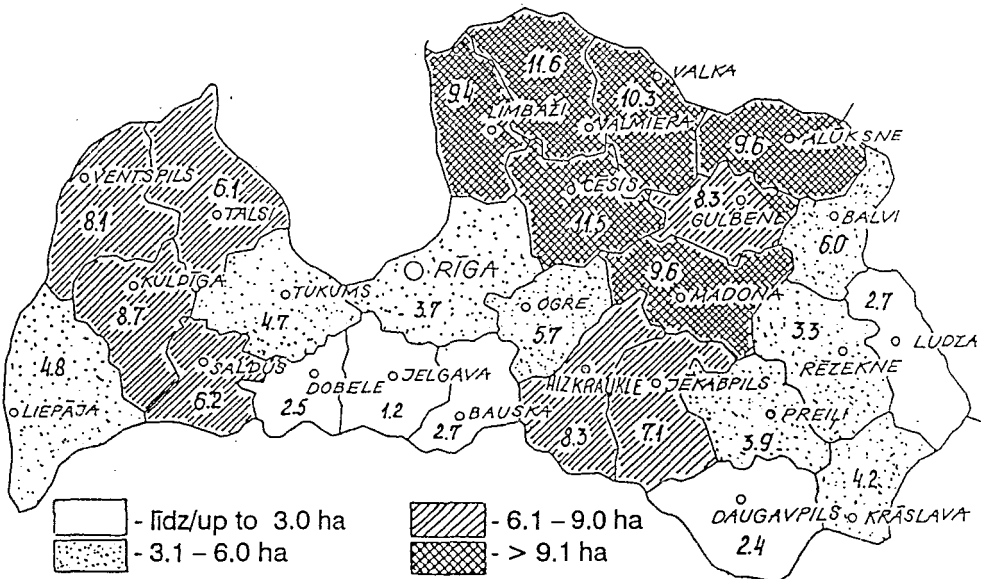
Latvijas lauksaimniecības nozīmes zemes īpašumu grupējums pēc to mežu platības
Grouping of landed properties of agricultural significance according to their forest areas

Mežu intervāli, ha Intervals of forests, ha	Saimniecību skaits Number of farms and house holdings	Īpatsvars no kopējā skaita, % Percentage of the total number, %	Zemes platība/Land area							
			kopplatība/total area		LIZ/land used in agriculture			meži/forests		
			tūkst. ha thous. ha	īpatsvars no visas kopplatības, % percentage of the total area, %	tūkst. ha thous. ha	īpatsvars, % percentage		tūkst. ha thous. ha	īpatsvars, % percentage	
						no LIZ kopējās platības of the total area of land used in agriculture	6 no/from 4		no mežu kopējās platības of the total area of forests	9 no/from 4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
nav/no	87 652	39.5	505.1	15.9	455.7	24.8	90.2	0.0	0.0	0.0
0.1-5.0	73 839	33.2	822.5	26.0	582.9	31.7	70.9	158.0	15.2	19.2
5.1-10.0	28 136	12.7	569.1	18.0	314.6	17.1	55.3	203.4	19.6	35.7
10.1-20.0	20 671	9.3	616.9	19.5	272.7	14.8	44.2	291.0	28.0	47.2
20.1-50.0	10 663	4.8	545.7	17.2	189.0	10.2	34.6	311.4	30.0	57.1
50.1-100.0	1074	0.5	98.3	3.1	23.6	1.3	24.0	67.0	6.4	68.1
100.1-200.0	55	0.0	9.4	0.3	1.9	0.1	20.2	6.6	0.6	70.2
> 200.0	3	0.0	1.8	0.0	0.0	0.0	0.0	1.7	0.2	94.4
Kopā/Together	222 093	100.0	3168.8	100.0	1840.4	100.0	58.1	1039.1	100.0	32.8

2. att. Rajonu grupējums pēc fizisko personu zemes īpašumu vidējām LIZ platībām.

Fig. 2. Grouping of districts according to the average area used for agriculture in private farm holdings.

3. att. Rajonu grupējums pēc fizisko personu zemes īpašumu vidējām mežu platībām.

Fig. 3. Grouping of districts according to the average forest area of private farm holdings.

saimniecību kopskaits samazinājies vairāk kā 2 reizes, pie tam saimniecības ar platību no 2.1-5.0 ha -vairāk kā četras reizes, no 5.1-10.0 ha – 3.8 reizes, no 10.1-20.0 ha – 2.5 reizes un no 20.1-30.0 ha –1.5 reizes (5. tab.). Turpretī saimniecību ar platību no 50.1-100.0 ha skaits palielinājies vairāk nekā divas reizes.

Somijā laika periodā no 1969.-1992. gadam saimniecību kopskaits samazinājies 1,5 reizes. Šajā periodā saimniecību skaits samazinājies grupās ar platību intervāliem:

- no 2.1-5.0 ha – 1.8 reizes;
- no 5.1-10.0 ha – 2.3 reizes;
- no 10.1-15.0 ha – 2.1 reizi.

4. tabula/Table 4

Lauku saimniecību lielumi Latvijā 1935. gadā
Sizes of farms in Latvia in 1935

Saimniecību lielumu grupas Size groups of farms	Skaits/Number		Platība/Area	
	tūkst. vienību thous. units	%	tūkst. ha thous. ha	%
Sīksaimniecības līdz 2 ha Small farms up to 2 ha	20.7	8.7	19.6	0.4
Mazas saimniecības, 2-20 ha Small farms, 2-20 ha	141.7	59.7	1560.7	35.1
Vidējas saimniecības, 20-50 ha Average farms, 20-50 ha	59.6	25.1	1787.4	40.2
Lielas saimniecības, lielākas par 50 ha Large farms, more than 50 ha	15.4	6.5	1079.2	24.3
Kopā/Together	237.4	100.0	4446.9	100

5. tabula/Table 5

Saimniecību skaita izmaiņas Zviedrijā atkarībā no to lieluma
Changes of the number of farms according to their size in Sweden

Aramzeme, ha Arable land, ha	1961		1980		1989		1989. g. % pret 1961. g. 1989 % to 1961
	skaits, tūkst. number, thous.	%	skaits, tūkst. number, thous.	%	skaits, tūkst. number, thous.	%	
2.1-5.0	66.6	28.6	19.2	16.2	15.4	15.5	23.1
5.1-10.0	75.0	32.2	25.4	21.6	19.6	19.9	26.1
10.1-15.0	53.4	22.9	28.1	23.9	21.3	21.6	39.9
15.1-25.0	18.3	7.9	15.9	13.5	12.6	12.8	68.9
25.1-50.0	12.0	5.2	15.9	13.5	14.5	14.7	120.8
50.1-100.0	5.4	2.3	10.1	8.6	11.3	11.5	209.3
> 100	2.2	0.9	3.2	2.7	3.9	4.0	177.3
Kopā/Together	232.9	100.0	117.8	100.0	98.6	100.0	42.3

6. tabula/Table 6

Saimniecību skaita izmaiņas Somijā atkarībā no to lieluma
Changes of the number of farms according to their size in Finland

Aramzeme, ha Arable land, ha	1969		1988		1992		1992. g. % pret 1969. g. 1992 % to 1969
	skaits, tūkst. number, thous.	%	skaits, tūkst. number, thous.	%	skaits, tūkst. number, thous.	%	
2.1-5.0	75.2	28.6	37.6	21.8	40.8	23.9	54.3
5.1-10.0	97.9	37.1	49.5	28.6	42.5	24.9	43.4
10.1-15.0	47.3	17.9	30.5	17.7	27.3	16.0	47.3
15.1-25.0	30.3	11.5	32.4	18.8	32.0	18.8	105.6
25.1-50.0	11.0	4.2	18.9	10.8	22.6	13.3	205.4
> 50	1.9	0.7	3.9	2.3	5.2	3.1	273.7
Kopā/Together	263.6	100.0	172.8	100.0	170.4	100.0	64.6

7. tabula/Table 7

Saimniecību skaita izmaiņas Vācijā atkarībā no to lieluma
Changes of the number of farms according to their size in Germany

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme, ha Land used in agriculture, ha	1960		1980		1990		1990. g. % pret 1960. g. 1990 % to 1961
	skaits, tūkst. number, thous.	%	skaits, tūkst. number, thous.	%	skaits, tūkst. number, thous.	%	
1-2	230.4	16.6	120.9	14.9	78.6	12.6	34.1
2-5	387.1	27.9	154.9	19.0	111.5	17.7	28.8
5-10	343.0	24.8	149.1	18.3	106.1	16.8	30.9
10-15	188.2	13.6	102.3	12.5	72.5	11.5	38.5
15-20	98.3	7.1	79.0	9.7	57.2	9.1	58.2
20-30	79.2	5.7	102.6	12.6	80.1	12.7	101.1
30-50	42.9	3.1	75.3	9.2	76.0	12.1	177.2
50-100	13.7	1.0	26.9	3.3	40.6	6.4	296.4
> 100	2.6	0.2	4.4	0.5	7.1	1.1	273.0
Kopā/Together	1385.4	100.0	815.4	100.0	629.7	100.0	45.4

8. tabula/Table 8

Lauku saimniecību sadalījums % Latvijā atkarībā no to lieluma
Distribution of farms % according to their size in Latvia

Kopplatība, ha Total area, ha	1994	1997	1994-1997
līdz/up to 1.0	10.4	10.9	+0.5
1.1-5.0	35.5	23.9	-11.6
5.1-10.0	23.8	19.7	-4.1
10.1-20.0	16.9	22.7	+5.8
20.1-50.0	11.8	18.3	+6.5
> 50.1	1.6	4.5	+2.9
Kopā/Together	100.0	100.0	x

Tajā pašā laikā palielinājies saimniecību skaits ar platībām virs 15 ha, attiecīgi:

- no 15.1-25.0 ha - 1.1 reizi;
  - no 25.1-50.0 ha - 2 reizes;
- bet intervālā virs 50 ha – 2.7 reizes (6. tab.).

Arī Vācijas pieredze apliecina (7. tab.) nelielo saimniecību (līdz 2 ha) skaita samazināšanos un lielo saimniecību (lielāku par 30 ha) skaita palielināšanos. Salīdzinot saimniecību sadalījumu pēc to LIZ platības Latvijā (2. tab.) un Vācijā (7. tab.), var konstatēt, ka šobrīd Latvijā gan vidējais zemes īpašumu lielums pēc LIZ – 8.3 ha, gan sadalījums pēc to lieluma ir ļoti tuvs attiecīgiem rādītājiem Vācijā 1960. g.

Iepriekšminētie piemēri liecina, ka visās analizētajās valstīs salīdzinoši straujiem tempiem notiek pāreja uz vairāk perspektīviem lauku saimniecību zemes lietojumu lielumiem. Līdzīgas tendences vērojamas arī Latvijā (8. tab.). 1997. gadā, salīdzinājumā ar 1994. gadu, zemes īpašumu un lietojumu līdz 5 ha īpatsvars samazinājies par 11.1 %, bet lielāku par 10 ha - palielinājies par 15.2 % (A. Palabinska, 1998).

4. Slēdziens

1. Lauksaimniecības stāvokļa raksturošanai un tās attīstības prognozēšanai lietderīgi noteikt lauku saimniecības statusu, to skaitu un platības atsevišķi no zemes īpašumu skaita un platībām. Šāda atsevišķa zemes īpašumu un saimniecību uzskaitē pastāvējā Latvijā līdz 1940. g. [1] un šobrīd pastāv arī ārzemēs, piemēram, Dānijā [3].
2. Lai pilnīgāk raksturotu lauku saimniecību vidējās platības kādā teritorijā, lietderīgi bez vidējām aritmētiskajām platībām aprēķināt arī vidējās svērtās platības. Īpaši būtiski tas būtu, nosakot lauku saimniecību zemes lietojumu vidējās platības, tātad tās platības, kuras saimniecības reāli izmanto.
3. Lauksaimniecības nozīmes fizisko personu zemes īpašumu platības Latvijā ir ļoti diferencētas, kas neizbēgami novedīs pie saimniecību skaita samazināšanās un platību palielināšanās.

Literatūra

1. Buševica D. (1993). Lauksaimniecības skaitīšana Latvijā (1918-1940). Rīga. 66.
2. Pirksts V. Rozenberga V. (1997). Lauku saimniecību lielums Latvijā. Zinātniski praktiskās konferences "Lauku vide '97" referātu materiāli, 2. daļa. Jelgava. 85.-95.
3. Zuševics J. (1994). Ievads agrārpolitikā. Rīga: Ražība. 287.
4. Lauku zemes īpašumu sadalīšanas pieļaujamības izpēte /Pārskats par zinātniski pētniecisko darbu. Proj. vad. M.Locmers. (1995). Jelgava. 71.-76.
5. Палабинска А. (1998). О закреплении результатов земельной реформы. Материалы международной конференции "Земельная реформа и землеустройство '98". Каунас: Академия. 71-76.
6. Янкава А. (1998). Устойчивость землепользований крестьянских (фермерских) хозяйств. Материалы международной конференции "Земельная реформа и землеустройство '98". Каунас: Академия. 42-48.